

צריך לשים קו אדום לחמאס

written by מאיר בן שבת | 11.04.2023

צבר האירועים הביטחוניים הפוקדים אותנו בו-זמנית מכמה זירות, במעורבות של כמה גורמים ובשעה של משבר פנימי חריף מבית, ומתח ביחסים המדיניים מחוץ, מעצים את תחושות חוסר הביטחון ואי היציבות ומחייב את הממשלה, לפני הכול, לעשות סדר ולהקרין שליטה.

כמו באירועי "שומר החומות", גם הפעם, מה שמזין את גל הטרור הוא ההסתה והאירועים סביב הר הבית, במיוחד בתקופה זו של חודש הרמדאן. לאווירה, המעודדת טרור, תורמים גם המומנטום של "פיגועים מוצלחים", תחושת השותפות במאבק נגד ישראל והדימוי של הצד הישראלי כחלש, מסוכסך ונבוך.

בשום אופן אין לנקות את איראן מתרומתה העקיפה לכך, אבל את התפקיד המרכזי באירועים הללו ממלא חמאס, בעיקר באמצעות הנהגתו בעזה ובכיריו השוהים בלבנון. ארגון הטרור האסלאמי מבקש לא רק להצית תבערה בכל הזירות, אלא גם לגרום לעימות, שילכד יחד את יריביה של ישראל, נגדה.

המדיניות הישראלית בעת הזו נדרשת לאזן ולהכריע בשורה של מתחים: 1. בין הרצון לאפשר חופש פולחן בהר הבית לבין ההכרח להגבילו לפעמים, כדי לצמצם את פוטנציאל ההתלקחות. 2. בין הצורך לבצע פעולות בעומק השטח ביהודה ושומרון על-מנת למנוע פיגועים לבין הרצון להקטין את החיכוך ולהפחית את הנפגעים כדי שלא להוסיף שמן למדורה. 3. בין הצורך לגבות מחיר כואב ולהרתיע את הנהגת חמאס לבין הרצון שלא להיגרר למערכה בעזה בעת הזו. 4. בין האינטרס למנוע התלכדות זירות ויריבים לבין ההכרח לפעול מול כל זירה ונגד כל יריב שפועל נגדנו.

מדיניות זו נדרשת גם כדי לחלק את הקשב והמשאבים בין הבעיות המיידיות "הבוערות" לבין אלה שהציבור פחות חשוף להן, כמו הגרעין האיראני ומאמצי ההתבססות בסוריה, שהזנחתן עלולה לגבות מחיר דרמטי מישראל.

אולם, גם לאחר איזון בין המתחים, עדיין קיים מרחב המאפשר לישראל לגבות מחמאס מחיר גבוה בלי להיגרר למערכה. נכון להציב את אופציית הסיכול הממוקד כאיום ממשי על גורמי הטרור וגם לשלול מחמאס הישגים שהציבור הפלסטיני זוקף לזכותה ² כגון היתרי עבודה בישראל שניתנו לתושבי עזה.

כך גם באשר ללבנון. הירי הרקטי הנרחב שבוצע נגדנו מספק לגיטימציה לישראל להכריז כי היא לא תאפשר את קיומה של תשתית חמאס בגזרה זו ולפעול לכך באופן שוטף, כחלק מיעדי המב"ם ("המערכה שבין המערכות").

על כל פנים, נכון להניח שהמציאות המורכבת הזו תלווה אותנו לפחות עד לאחר יום העצמאות, ולהיערך אליה כמבצע לאומי-ביטחוני-מדיני-חברתי: עם דירקטיבה ברורה של הדרג המדיני, תוכנית סדורה ומתואמת המשלבת את כל זרועות הביטחון והמערך המדיני, הערכות מצב תקופות ומאמץ הסברתי שיטתי, שיפחית את אי הוודאות, יהפוך את האזרחים לשותפים במערכה זו וייתכן שתהיה לו השפעת לוואי חיובית גם במיתון המחלוקת הפנימית.

לפני כשלושה שבועות, עוד בטרם החל חודש הרמדאן, שבר מוחמד דף את שתיקתו מעזה כדי לקרוא לאיחוד הכוחות מכל הזירות נגד ישראל: "יתאחדו כל הדגלים ויתאחדו כל החזיתות למטרה אחת גדולה ² שחרור פלסטין והחזרתה לחיק האיסלאם". יש להניח כי הוא ידע כבר אז על השלמת ההכנות המבצעיות והתיאומים הנדרשים לשם ביצוע הירי הרקטי מלבנון ורק המתין להזדמנות. האירועים בהר הבית סיפקו לו עילה מתאימה לכך.

המציאות הביטחונית מול רצועת עזה לא צפויה להשתנות באופן יסודי, גם בעקבות המתיחות הנוכחית. ראשית, משום שהחלופות למצב הקיים אינן פחות רעות ממנו במידה המצדיקה את מחיר השינוי. שנית, מאחר שמנקודת מבטה של ישראל, עזה היא עדיין זירה משנית ביחס לאיראן ולא נכון להפנות אליה את הקשב והמשאבים הנדרשים לשם השגתו של שינוי כזה.

אין בזאת כדי לומר שישראל צריכה להשלים עם מהלכי חמאס. ההיפך הוא הנכון, דווקא משום כך יש לישראל עניין למנוע מחמאס לחרוג מהמסגרת שעוצבה בהתכתשויות הקודמות.

התגובה הישראלית מול ארגון הטרור האסלאמי אמורה להשיג מטרה אחת: לגרום להנהגת הארגון לפקפק בכדאיות ההתקפה שיזמה נגד ישראל, כאשר היא תשוב ותעמוד בפני הפיתוי לתקוף. יעד זה קשה להשגה בלי להסתכן בהיגררות למערכה. מצד שני, אם חמאס לא ישלם מחיר שיחרוג מהמשוואה המקובלת הוא יתפתה ליזום התקפות, בדומה לזו האחרונה, כדפוס פעולה קבוע.

מה עוד ניתן לעשות? ראשית, האמצעי המרתיע ביותר כלפי הארגון הוא הסיכול הממוקד. נכון להשאיר אופציה זו כאיום ממשי המרחף על ראשי ארגוני הטרור. איום כזה יכביד על התנהלותם, יחייב אותם להפנות קשב ומשאבים לשמירה על ביטחונם ויחליש אותם גם מול הציבור. לא מעט מראשי החמאס נושאים על גופם תזכורות ליכולותיה המבצעיות המגוונות של ישראל. הם גם יודעים שהתזמון נתון בידיה וידיעה זו, בעצמה, תורמת להרתעה.

שנית, ביטול מחוות כלכליות שניתנו על ידי ישראל לתושבי רצועת עזה. בראש ובראשונה: היתרי העבודה בישראל שהשגתם נתפסת בציבור הפלסטיני כהישג של חמאס. ביטול היתרים אלה, במיוחד בתקופת הרמדאן, ינתב אל חמאס את הביקורת הציבורית על כך, יקזז מהיוקרה שהיא מנסה לבנות לעצמה בציבור הזה וגם מהרווח הכלכלי שהיא מפיקה לעצמה בנתיב הזה.

בתוך כך ולאותה מטרה, יש לשקול את ביטולן של הקלות נוספות שניתנו במסגרת מה שמכונה "המדיניות האזרחית לרגל הרמדאן" (אם עדיין לא בוטלו).

מלבד זאת, יש לחדש את המדיניות המצמצמת ביחס להכנסתם לעזה של אמצעים דו-שימושיים המנוצלים על ידי חמאס לייצור רקטות ואמצעי לחימה. זו הזדמנות לחזור ולייבש את מקורות ההתעצמות הצבאית ברצועה, גם במחיר פגיעה במיזמים אזרחיים-כלכליים באזור זה.

במוקד דאגותיה של מערכת הביטחון לימים הקרובים ימשיכו לעמוד הר הבית ויו"ש. המשטרה למודת לקחים בקשר להר הבית ומכירה, בדרך כלל, את המלכודות שגורמי הטרור וההסתה טומנים לה כדי להלהיט את הרוחות במתחם זה.

באשר לטרור מיהודה ושומרון, נראה כי אין מנוס מלקיים פעילות סיכולית בתוככי השטח, גם בתקופת הרמדאן. בלי זאת, צה"ל והשב"כ יתקשו למנוע מחוליות הטרור להתארגן ולצאת לפיגועים. הגישה שנקטה מערכת הביטחון במסגרת "שובר גלים" ² נכונה גם לעת הזו.

באשר ללבנון: לפי הודעת דובר צה"ל, התקיפה האווירית של ישראל בעקבות ירי הרקטות כוונה נגד "מטרות תשתית של חמאס בדרום לבנון". אין להסתפק בכך. נכון לנצל את הלגיטימציה שניתנה על ידי הירי הרקטי ולהכריז כי ישראל לא תאפשר את קיומה של תשתית חמאס בגזרה זו.

זירה נוספת המצריכה תשומת לב, במיוחד לאחר אירועי "שומר חומות", היא זירת-הפנים: ערביי ישראל והיישובים המעורבים. ניסיון העבר מחייב את רשויות הביטחון לפקוח עין על שתי אוכלוסיות. הראשונה - "המאוחמ"שים" ³ פלסטינים מיו"ש ובני משפחותיהם שמתגוררים בישראל בעקבות "איחוד משפחות", אך זיקתם לסדר היום הפלסטיני לא פחתה. האוכלוסייה השנייה כוללת כאלה שמוכרים כתומכי דאעש או ארגונים איסלאמיים קיצוניים אחרים. אירועים מסוג אלה שהתרחשו בהר הבית עלולים לספק לחלקם סיבה או השראה לפיגועים בעת הזו.

▪ המאמר פורסם לראשונה באתר N12 בתאריך 10.04.2023

לפעול בזירות השונות בלי להביא להתלכדותן

written by מאיר בן שבת | 11.04.2023

רצף הפעולות האחרונות של צה"ל ומערכת הביטחון בצפון השומרון, משבש את יכולתם של גורמי הטרור המקומיים להוציא לפועל פיגועים ביו"ש ובתוככי-ישראל. הוא מכביד על יכולתם

להתארגן ומאלץ אותם להפנות את עיקר הקשב והמשאבים מצידם לשמירה על חייהם ועל ביטחונם.

מכאן החשיבות לשמר את הרציפות ולהימנע מהפוגות שיאפשרו להם להתארגן. את זאת יודעים היטב גם ראשי המל"ל והשב"כ הצפויים להשתתף היום בוועידה המדינית-ביטחונית בשארם א-שיח ועלולים למצוא את עצמם תחת לחץ מצד המשתתפים האחרים בוועידה, לצמצם את פעילות צה"ל בתקופת הרמדאן. יש להניח כי המציאות תאלץ את מערכת הביטחון לבחור בין המחיר של פעולותיה (התססת השטח) לבין מחיר ההימנעות מהן (פעילות טרור) ובעניין זה מוטב שלא לספק שום התחייבות.

האתגר הביטחוני בירושלים יועצם. הרמדאן כבר כאן ועמו גם תעמולת השקר המציגה את "אל אקצא בסכנה". ספק אם יש בידיה של ישראל לשכך את המתח, אך בהתנהלותה היא תוכל לפחות למנוע החמרה. נכון להטות אוזן לעמדת גורמי הביטחון ביחס ליוזמות בתחום האכיפה שעלולות לייצר מוקדי חיכוך, להוסיף שמן למדורה ולהסיט אליהן כוחות משטרה. אלה יהיו נחוצים יותר כדי להשרות תחושת-ביטחון ברחבי העיר ולהגיב במהירות לכל אירוע שיתפתח.

באשר לרצועת-עזה, איומי החמאס מהימים האחרונים אינם בהכרח עדות לכך שההרתעה הישראלית נחלשה. את החמאס יש לדון לפי מעשיו. בעת הזו, אין לישראל עניין להיכנס לסבב-לחימה ברצועת עזה, אך אין לאפשר לחמאס לנצל זאת. סל האמצעים של ישראל מול חמאס, צריך לכלול צעדים שיפגעו באופן אישי בבכיריו מבלי להביא להתלקחות כוללת. השימוש בהם צריך להיעשות לא רק כתגובה אלא גם להרתעה ולמניעה.

דברים אלה נכונים כמובן גם לזירה הצפונית, בהמשך לחדירתו מלבנון של המחבל שהניח את המטען בצומת מגידו. אין להקל ראש בארוע הזה אך גם לא נכון לראות בו סימן לאובדן ההרתעה. משלחיו של המחבל לא ממהרים ליטול אחריות ואם זה לא מפאת מבוכתם, אז זה כנראה עדות לרתיעתם. הצהרת שר הביטחון על כך שישראל תגיב, בהחלט במקומה. במקרה הזה, כדאי להעדיף את "איכות התגובה" על פני מהירותה.

"ישראל נשחקת" ² זוהי הכותרת שערץ "אלמיאדין" הלבנוני בחר לתת בשבוע שעבר למאמר על מצבה הפנימי של ישראל. תפקודה של מערכת הביטחון ופעולותיה בימים אלה מכניסים את דבריו לפרופורציות. לצד זאת, האתגרים הביטחוניים הניצבים בפניה מעצימים את דחיפות השגתו של פתרון-מוסכם, שיביא לסיום המשבר הפנימי.

■ המאמר פורסם לראשונה ב"ישראל היום"